

ORTADOğU GÜNDEMİ

18-24 Ekim 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Suriye Anayasa Komitesinin altıncı oturumunun ilk gününde, Suriye rejimi heyeti, devletin egemenlik vizyonunu içeren bir belge sundu. Heyet ayrıca Suriye'deki işgalleri ve bazı partilerin Batılı ülkelerle ittifakını yeniden gündeme getirdi. Muhalefet heyeti başkanı, önlerindeki süreci sunulan belgelerin yasal, anayasal ve dilsel olarak tartışılması ve ortak metin bulunması olarak tanımladı.¹

Suriye, Interpol'e yeniden kabul edilmesinin ardından Lübnan Kuvvetleri Partisi Genel Başkanı Samir Caca'ya yönelik ilk resmî tutuklama emri çağrısında bulundu. Samir Caca, cumhurbaşkanlığı seçimlerine katılmak için Suriye büyükelçiliğe giden Lübnan'daki yüzlerce Suriyeliye saldırmak, Suriye rejimine ve güvenlik güçlerine karşı "terörist" örgütlerle komplo kurmak ve Suriye içinde silah kaçakçılığı yapmak ve yıkıcı grupları finanse etmek gibi nedenlerden suçlandı.²

Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah Sisi, salı günü Atina'da düzenlenen ortak basın toplantısında Mısır, Kıbrıs ve Yunanistan'ın Suriye'nin toprak bütünlüğü ve bölgesel istikrar konusunda kararlı bir duruş sergilediğini vurguladı. Sisi, üç ülkenin Suriye'deki krize barışçıl bir çözüm bulunmasını desteklediğine dikkat çekti.³

Avrupa Birliği (AB), Suriye'de son zamanda artan şiddet olaylarından endişe duyduğunu belirtti. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell'in ofisinden yapılan yazılı açıklamada, tüm taraflara itidal çağrısı yapıldı. Açıklamada, Birleşmiş Milletler (BM) Suriye Özel Temsilcisi Geir O. Pedersen'in ülke genelinde ateşkes çağrısına destek verildiği yinelenildi. Açıklamada ayrıca, "Suriye'de istikrara giden tek yol, BM Güvenlik Konseyinin 2254 sayılı kararı doğrultusunda ve BM kolaylaştırıcılığında güvenilir ve kapsamlı bir siyasi çözümdür" denildi.⁴

• Suriye Rejimi

SOHR yayımladığı raporda, düzinelerce Suriyeli mültecinin, ülkelere döndükten sonra Esad rejimi yetkilileri veya hükümet yanlısı milisler tarafından taciz ve zulmüne uğradığını belgelediğini açıkladı. Lübnan ve Ürdün'den dönenler arasında 2017 ve 2021 yılları arasında 65 tutuklama, keyfî gözaltı, işkence, yargısız infaz ve zorla kaybetme vakalarını ispat eden raporda ayrıca Lübnan hükümeti mültecilere karşı "agresif bir geri dönüş siyaseti" izlemekle suçlandı. SOHR, Lübnan ve Ürdün'deki ekonomik durumun iyice kötüleşmesine rağmen,

1 <https://syrianobserver.com/news/70585/sovereignty-prioritized-on-first-day-of-constitutional-talks-sixth-session.html>

2 <https://syrianobserver.com/news/70617/syria-asks-interpol-to-arrest-samir-geagea.html>

3 <https://syrianobserver.com/news/70606/el-sisi-egypt-cyprus-and-greece-commit-to-territorial-integrity-of-syria.html>

4 <https://www.basnews.com/tr/babat/719148>

mültecilerin kendiliğinden geri dönüşlerinin sayısının önemli ölçüde artmadığını da dikkat çekti.⁵

Başkent Şam'da askerî personeli taşıyan bir otobüs, kent merkezindeki bir köprü'nün yakınlıklarında infilak etti. Suriye devlet televizyonu, askerî bir kaynağa dayandığı haberinde, otobüse daha önceden yerleştirilen iki bombanın patladığını bildirdi. Üçüncü bir bombanın ise askerî mühendisler tarafından etkisiz hâle getirildiği belirtildi.⁶

Beşar Esad, çarşamba günü Abu Dabi Veliaht Prensi ve BAE Silahlı Kuvvetler Başkomutan Yardımcısı Şeyh Muhammed bin Zaid bin Sultan el-Nehyan ile telefon görüşmesi yaptı. Telefon görüşmesi sırasında ikili ilişkiler ve bunları geliştirme yollarına değinildi.⁷

Suriye rejimi, geçen yaz sonunda üç kişinin ölümüne ve binlerce hektarlık ormanlık alanın yok olmasına neden olan yangınları çıkarmakla suçlanan 24 kişiyi idam etti. Suriye rejimi resmî haber ajansı SANA'da yer alan haberde, ölümlere neden olan, altyapı ve kamu malına zarar veren terör saldırıları düzenlemekle suçlanan 24 kişinin idam edildiği bilgisi yer aldı. Suriye Adalet Bakanlığı ayrıca 11 kişinin de müebbet hapis cezasına çarptırıldığını bildirdi. Ekim 2020'de Suriye'de başta Lazkiye ve Humus olmak üzere pek çok yerde yangınlar çıkmış ve binlerce hektar orman yanmış ve bazı yapılar hasar görmüştü.⁸

• Fırat'ın Doğusu

İsveç hükûmeti, IŞİD ile bağlantısı olduğundan şüphelenilen 11 İsveç vatandaşını Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan El Hol Kampı'ndan alarak İsveç'e geri götürdü. YPG tarafından yapılan açıklamada, 3 kadın ile 8 çocuğun 20 Ekim Çarşamba günü İsveç Dışişleri Bakanlığından bir heyete teslim edildiği ifade edildi.⁹

ABD kuvvetlerinin konuşlu olduğu Suriye'nin Irak sınırında bulunan El Tanf askerî üssüne insansız hava araçlarıyla (İHA) saldırı düzenlendiği bildirildi.¹⁰ Konuya ilişkin AA muhabirine açıklama yapan ABD'li bir yetkili, İHA saldırısını teyit etti ancak saldırı sebebiyle can kaybı yaşanmadığını belirtti.¹¹

ABD, Suriye'nin Tel Abyad ilçesine bağlı Suluk kasabası yakınlarında düzenlediği hava saldırısında üst düzey El Kaide elebaşlarından Abdülhamid el-Matar'ın öldürüldüğünü duyurdu.¹²

5 <https://www.hrw.org/report/2021/10/20/our-lives-are-death/syrian-refugee-returns-lebanon-and-jordan>

6 <https://www.reuters.com/world/middle-east/explosion-destroys-army-bus-central-damascus-state-tv-2021-10-20/>

7 <https://syrianobserver.com/news/70669/president-assad-and-abu-dhabi-crown-prince-discuss-relations.html>

8 <https://www.nytimes.com/2021/10/21/world/middleeast/syria-wildfire-executions.html#:~:text=BEIRUT%2C%20Lebanon%20%E2%80%94%20The%20Syrian%20government,statement%20on%20Facebook%20on%20Thursday.>

9 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/221020213>

10 <https://www.washingtonpost.com/national-security/2021/10/20/syria-drone-attack-us-troops/>

11 <https://tr.sputniknews.com/20211021/abd-nin-suriyedeki-ussune-drone-saldirisi-1050024758.html>

12 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-tel-abyad-yakinlarinda-hava-saldirisinda-bir-el-kaide-elebasinin-oldurulduğunu-acıkladi/2400488>

Türk Silahlı Kuvvetlerine (TSK) ait olduğu iddia edilen SİHA'lar, 23 Ekim Cumartesi günü Kobani'de bir aracı bombaladı. YPG'nin güdümünde bulunan Suriye Demokratik Güçleri (SDG) tarafından yapılan yazılı açıklamada, Kobani'de gerçekleşen SİHA saldırısında 3 SDG üyesinin hayatını kaybettiği duyuruldu.¹³

• Güney Suriye

Dera'nın doğu kırsalında yer alan Sayda'da rejim askerî güvenlik güçleri için çalışan yerel bir grubun lideri, kimliği belirsiz kişilerce vurularak öldürüldü. Hedefte yer alan kişinin sadece bir ay önce gruba komuta etmeye başladığı tespit edilmiştir.¹⁴

Bölgenin ileri gelenleriyle rejim güvenlik komitesi arasında varılan anlaşmalar uyarınca Dera'nın doğu kırsalındaki bölgelerde uzlaşma süreci devam ederken, rejim güçlerinin Nahteh kasabasında evleri teftiş sırasında güvenlik güçleriyle yeni bir uzlaşma anlaşması imzalamayı reddeden bir adamın evini havaya uçurduğu gözlemlendi.¹⁵

Süveyde'nin bazı köylerindeki halk, aile üyelerine göre verilen ekmek miktarını belirleyen Akıllı Kart uygulamasına karşı protesto düzenledi. Süveyde merkezinde, el-Mazara'a ve el-Qariya gibi köylerde toplanan düzinelerce protestocu, fırınlara ait birkaç Akıllı Kart makinesine el koydu ve fırın sahiplerini, kendilerine istedikleri kadar ekmek satması için zorladı.¹⁶

SOHR aktivistleri, serbest bırakılan eski Halk Meclisi üyesi ve Suriye rejimi Başbakanı Golan İşleri Ofisi Başkanı Medhat Salih el-Salih'in, Kuneytra kırsalında bulunan Ayn et-Tina bölgesinde İsrail güçleri tarafından hedef alınarak öldürüldüğünü bildirdi.¹⁷

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Rejim güçleri, 20 Ekim 2021'de İdlib'in güney kırsalındaki Ariha ilçe merkezindeki pazar yerini topçu saldırılarıyla hedef aldı. Söz konusu bombardımanda ilk belirlemelere göre 10 sivil yaşamını yitirdi, 35 sivil yaralandı. Saldırının, Birleşmiş Milletler (BM) Cenevre Ofisinde Suriye Anayasa Komitesi toplantılarının altıncı turunun devam ettiği sırada yapılması dikkat çekti.¹⁸

YPG'nin güvenli bölgelere saldırı ve sızma girişimlerine yönelik TSK tarafından önlemler alınmaya devam edildi. Millî Savunma Bakanlığı 22 Ekim 2021'de yaptığı açıklamada, "Terör örgütü PKK/YPG'nin bir saldırı teşebbüsü daha önlendi. Barış Pınarı bölgesine saldırı hazırlığında olduğu tespit edilen 3 PKK/YPG'li terörist, kahraman komandolarımızın müdahalesiyle etkisiz hâle getirildi" ifadelerini kullandı.

13 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/241020214>

14 <https://www.syriahr.com/en/226050/>

15 <https://www.syriahr.com/en/226007/>

16 <https://www.syriahr.com/en/225847/>

17 <https://www.syriahr.com/en/225545/>

18 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejiminin-idlibde-pazar-yerine-saldirisinda-10-sivil-oldu/2397205>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Sadr Hareketi lideri Mukteda es-Sadr, siyasi grupların, Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonunun (IBYSK) açıkladığı sonuçları kabul etmeleri gerektiğini belirtmiştir. Seçim sürecinin başarılı olduğuna ve IBYSK'nın adil seçim vurgusuna atıf yapan Sadr, bu sürecin demokrasinin gereği olduğunu vurgulamıştır.¹⁹ Sadr, hiçbir devletin seçimlere ve ortaya çıkacak ittifaklara müdahale etmesine izin verilmeyeceğini belirtmiştir. Komşu ülkelerle dostane ilişkilere vurgu yapan ve seçimdeki başarısı sebebiyle tebrikleri kabul eden Sadr, seçimlerle ilgili uluslararası desteğe teşekkür ederek seçim sonuçlarına da hiçbir ülkenin karışamayacağını ifade etmiştir.²⁰ Sadr, ülkenin bundan sonraki politikasının, Irak'ın iç işlerine müdahale etmeyen ülkelerle güvenlik, ticari ve diplomatik alanlarda ilişkileri geliştirme ve diplomatik rolü güçlendirmeye dayandığını bildirmiştir.²¹

Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu (IBYSK) seçim sonrası yapılan itiraz başvurularından 174'ünü reddetmiş, Bağdat'tan iki, Basra'dan bir, Erbil'den bir ve Ninova'dan üç olmak üzere toplam yedi itiraz başvurusunu kabul etmiştir.²² IBYSK, 297 seçim merkezinde oyların elle yeniden sayılmasına karar verirken ve seçim sonuçlarına karşı yapılan 461 itiraz başvurusuna da yanıt vermiştir.²³ IBYSK, Diyala, Ninova, Meysan, Kerbela, Kerkük, Dikar, Anbar, Kadisiye, Selahaddin, Musenna, Basra, Bağdat ve Babil'deki 297 seçim merkezlerindeki 22 itiraza dayalı olarak oyların yeniden elle sayılmasına karar vermiştir.²⁴

Fetih Koalisyonu, BM Güvenlik Konseyinin Irak seçimlerinin başarısını tebrik etmesinin ardından itirazlarından ve oyları el yordamıyla sayma isteklerinden de vazgeçmeyeceğini açıklamıştır.²⁵

Irak'ta Kardinal Louis Raphael Sako başkanlığındaki Keldani piskoposlar, siyasileri ulusal yetkinliğe sahip bir hükümet kurmaya çağırırken, sorunları çözmek için silah kullanma tehdidinin ve kullanımının büyük bir tabu olduğuna dikkat çekmiştir.²⁶

Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ve Ulusal Devlet Güçleri Koalisyonu İttifakı Başkanı Ammar el-Hekim seçim sürecini değerlendirmek üzere görüşme yapmıştır. Görüşmede seçim sürecinin şeffaflığını güvence altına almak için yapılan itiraz ve şikâyetlerin ciddiyle değerlendirilmesinin önemi vurgulanmıştır.²⁷

19 <https://www.basnews.com/tr/babat/719447>

20 <https://ina.iq/eng/14993-al-sadr-we-will-not-allow-any-country-to-interfere-in-election-results.html>

21 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3264041/sadr-irak'-acikca-mudahale-eden-ulkelerle-diyalog-baslatacaqiz>

22 <https://ina.iq/eng/14949-ihec-recommends-rejecting-174-appeals-and-accepting-7.html>

23 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/IHEC-approves-manual-recounting-in-297-electoral-stations>

24 <https://shafaq.com/ar/سياسة/المفوضية-تقرر-عادة-العدو-الفرز-اليدوي-ل-234محطة-وتردد-322-طعنا>

25 <https://shafaq.com/ar/سياسة/الفتح-يهاجم-مجلس-ال-من-الدولي-لن-تنتازل-عن-الفرز-اليدوي-بدا>

26 <https://ina.iq/eng/14985-chaldean-bishops-call-for-forming-a-government-of-national-competencies.html>

27 <https://ina.iq/eng/14894-salih-and-al-hakim-discuss-the-election-results.html>

Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Siyasi Komite Yüksek Komisyonu Üyesi Adnan Muftî yaptığı açıklamada, Irak cumhurbaşkanı olma talebinde bulunmadığını ve bu görevi zaten istemediğini belirtmiştir.²⁸ Muftî, “Irak parlamento seçimlerine katılan ve sandalye kazanan siyasi taraflar Kürt sorunu konusunda mutlaka birlik ve beraberlik içerisinde tutum takınmalıdır. Özellikle Kürt halkının haklı talepleri ve 140. maddenin hayata geçirilmesi hususunda mutlaka sağlam bir duruş sergilemelidirler” açıklamasında bulunmuştur.

Irak'ın eski Başbakanı Nuri el-Maliki liderliğindeki Kanun Devleti Koalisyonuna yakın bir siyasi kaynak, yaptığı açıklamada, Maliki'nin Sadr Hareketi hariç seçimi kazanan parti ve oluşumları ağırlayacağını bildirmiştir.²⁹

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başbakanı Mesrur Barzani Kanada'nın Irak'taki büyükelçisi Ulric Shannon'u kabul ederek seçim sonrası Irak hakkında görüş alışverişinde bulunmuştur.³⁰ Barzani'nin ofisinden yapılan basın açıklamasında, büyükelçiye Kanada, Irak ve IKBY arasındaki bağları güçlendirdiği için teşekkür ettiği belirtilmiştir.

• Güvenlik

Haşdi Şaabi Komisyonu Başkanı Falih el-Feyyad, Haşdi Şaabi'nin, Irak Anayasası'na bağlı kalarak hizmet ettiğini ve siyasi tartışma ve gerilimlerden uzak kalarak hukuk çerçevesi içerisinde faaliyetlerini yürüttüğünü belirtmiştir.³¹

IKBY Peşmerge Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre IŞİD'e Karşı Mücadelede Uluslararası Koalisyon, Peşmerge güçlerine tıbbi yardım malzemesi yardımı yapmıştır. Açıklamada sekiz peşmerge tugayı için yapılan yardımın ilk kısmının IKBY Peşmerge Bakanlığı tarafından teslim alındığı belirtilmiştir. Peşmerge'ye belli bir program çerçevesinde yardım ettiklerini belirten IŞİD'e Karşı Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Albay Wayne Marotto, “Bu konuda Pentagon'un ayırdığı bir bütçe var. Ayrıca ABD Dışişleri Bakanlığının IŞİD karşıtı güçleri silahlandırmak için finansal desteği var” ifadelerini kullanmış ve Peşmerge güçlerine yönelik yardımın 2022 yılına kadar devam edeceğini açıklamıştır.³²

Irak Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre 571 hükümlüyü kapsayan af kararının alındığı belirtilmiştir.³³ Bu genel af kapsamında terör, yolsuzluk ve kamu bütçesini suistimal etmekten hüküm giyenlerin yer almadığı ve affın yalnızca 18 yaşın altındaki kadın ve çocukları kapsadığı açıklanmıştır.³⁴

28 <https://www.basnews.com/tr/babat/719624>

29 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3264161/irak'ta-kamu-ulusal-grubu'nu-kurmaya-calisan-maliki-sadr'i-koseye-sikiştiriyor>

30 <https://www.basnews.com/en/babat/719606>

31 <https://ina.iq/eng/14968-al-fayyad-pmf-committed-to-the-constitution-and-does-not-interfere-in-political-discussions.html>

32 <https://www.basnews.com/tr/babat/719198>

33 <https://shafaq.com/ar/سياسة/العراق-يصدر-عفو-عن-م-ات-المحكومين>

34 <https://shafaq.com/ar/سياسة/ر-اسة-الجمهورية-تفصح-عن-الف-ات-المشمولة-بالعفو-العام>

• Ekonomi

İKBY Doğal Kaynaklar Bakanlığı resmî sayfasında Bakan Kemal Ertuşı imzasıyla yayımlanan talimnameye göre, petrol, petrol ürünleri ve kimyasal madde ihracat ve ithalatının sadece Doğal Kaynaklar Bakanlığının izniyle yapılabileceği belirtilmiştir.³⁵

Otonom Teknoloji ile Irak Askerî Sanayi Heyeti Şirketi arasında, sınır ve terör operasyonları başta olmak üzere, aerostat sistemlerinin üretimi için ortak mutabakat zaptı imzalanmıştır. İmzalar, 2 Ekim 2021 tarihinde, Savunma Sanayi Başkanı Prof. Dr. İsmail Demir başkanlığında Bağdat'ta gerçekleştirilen Endüstri Günü etkinliği sırasında atılmıştır. Otonom Teknoloji 17 Ekim'de yapılan açıklamada, anlaşma uyarınca, iki ülke arasında gerçekleştirilecek olan teknoloji aktarımı ve üretim faaliyetleri için çalışmaların başlandığı belirtilmiştir.³⁶

Irak, Basra'daki Batı Kurna 1 sahasında 96 yatay ve çapraz petrol kuyusu açmak için Schlumberger ile sözleşme imzalamıştır. Schlumberger'in Başkan Yardımcısı Saad el-Damen, sözleşmenin sahadaki üretime günde 200 bin varil ekleyeceğini tahmin ettiklerini belirtmiştir. Irak kabinesi 480 milyon dolarlık anlaşmayı mart ayında kabul etmiştir.³⁷

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Üst düzey bir BM yetkilisi, Irak'ın Musul kentindeki tarihi el-Nuri Camii ve iki kilisenin yeniden inşa çalışmalarına aralık veya ocak ayına kadar başlamayı planladıklarını açıklamıştır.³⁸

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, Irak'ın coğrafi konumuyla orantılı olarak ulaşım ve altyapı sistemi geliştirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bağdat-Hille yolunun ilk kısmının tamamlandığı müjdesini veren Kazımi, uluslararası kapasitesi geniş ve Irak'ın stratejik önemine uygun yeni proje hedeflerinin olduğunu dile getirmiştir.³⁹

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Ulusal Devlet Güçleri adayı ve Hikme Hareketi'nden Kerkük Vilayet Meclisi eski Üyesi Necat Hüseyin, Şafak Haber Ajansına yaptığı açıklamada, Kerkük'te, Irak seçimlerine 80 binden fazla Türkmen seçmenin katıldığını ancak oyların parti adayları arasında dağıldığını ve birlikte hareket edilmediğini söyledi.

Hüseyin, "Çatışma ve milliyetçi fanatizmin hâkim olduğu Kerkük'teki seçimlere Türkmen bileşenleri siyasi saflarını yeniden gözden geçirmelerini, birleştirmesi gerektiğine inanıyor ve

35 <https://www.basnews.com/tr/babat/719056>

36 <https://www.savunmahaber.com/otonom-teknoloji-irak-doruk-dolunay/>

37 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/10/22/deal-signed-for-96-new-wells-at-west-qurna-1/>

38 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2021/10/21/un-hopes-to-start-iraqs-al-nuri-mosque-reconstruction-by-december/>

39 <https://shafaq.com/ar/سياسة/الكاظمي-العراق-بحاجة-لبنية-تحتية-استراتيجية-للمواصلات-تناسب-مع-موقعه-الجغرافي/>

Türkmen güçlerini başarısız politikalara ilişkin hesaplarını yeniden gözden geçirmeye çağırıyor” açıklamasında bulundu.

Hüseyin, 2005 seçimlerinde “555” numaralı Şii listesi içindeki siyasi güçlerin Türkmenlere 10 sandalye teklif ettiğini ancak bazı siyasi Türkmen sorumlularının gerekçe göstermeden yapılan teklifi reddederek 25 sandalye talep ettiklerini ve bu da Türkmen siyasi partiler arasında çatışmaya ve rekabete yol açtığını açıkladı.⁴⁰

Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi’ndeki Türkmen siyasi parti başkanları Kerkük’te bir toplantı gerçekleştirdi. Toplantıya Irak Türkmen Cephesi Genel Başkanı Hasan Turan başkanlık etti. Kerkük’teki siyasi durum ve erken parlamento seçim sonuçları ele alındı. Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi, Türkmenlerin birliğini koruyacak şekilde hareket edeceğini bildirdi.

Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi listesi, parlamento seçimlerinde kazanan Türkmen adaylarını tebrik ederek parlamentoda bir Türkmen kitlesinin kurulması çağrısında bulundu.⁴¹

Türkiye’nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney, Musul Valisi Necim Cuburi ile Musul’da görüştü. “Irak’ın ikinci büyük şehrindeyiz. Musul’a her alanda desteğe hazırız” ifadelerini kullanan Güney, Türkiye’nin Musul’da imar çalışmalarına destek vermeye hazır olduğunun altını çizdi. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) tarafından Musul’da yapılan çalışmaya da değinen Güney, “Bir dönem IŞİD’in mahkemesi olan bina, TİKA’nın katkılarıyla bugün Musul’un medya-daki sesi hâline dönüşmüş durumda” sözlerini kullandı.⁴²

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, seçim sonuçlarının açıklanmasının ardından toplantı düzenledi. Toplantıda, Kerkük ve Türkmenlerin son durumu, seçim süreci ve Yüksek Seçim Komiserliği tarafından açıklanan sonuçlar ele alındı. Turan, “Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi Listesi olarak seçimlerde Türkmeneli’nin tamamında bulunan adaylarımıza destek olan Türkmenlere teşekkür ederiz” ifadelerinde bulundu. Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi’nin stratejik projelerini ve siyasi vaatlerini yerine getireceğini kaydeden Turan, “Türkmenlerin sesini yeni hükûmetin oluşturulmasına yönelik süreçte duyuracağız. Ayrıca Türkmenlerin hakkını koruyacağız” dedi.⁴³

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Türkiye’nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney ile bir araya gelerek gündemdeki son gelişmeleri ele aldı.⁴⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Bağdat’taki siyasi kitlelerle görüşmenin Türkmenler adına verimli olduğunu ve kurulacak hükûmet kabinesinde Irak Türkmen Cephesi’nin de seçim hakkı olarak temsil edileceğini vurguladı.⁴⁵

40 <https://shafaq.com/ar/سياسة/التشنت-الحزبي-ببعث-ترکمان-کرکوک-على-مقعدین-برلمانين>

41 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/23000-birlesik-irak-turkmenleri-cephesi-kerkuk-te-toplantiduzenledi.html>

42 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1826141724239693/>

43 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1822676767919522/>

44 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/photos/4850167811683514>

45 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/photos/a.724048687628801/4853278178039144/>

Türkmen Milliyetçi Hareketi, resmî sosyal medya hesabından Türkmen safının birleşmesi amacıyla Selahattin vilayetine bağlı Tuzhurmatu ilçesindeki bürosunu kapattığını bildirdi.⁴⁶

• Güvenlik

Milli İstihbarat Başkanlığı'nın (MİT), Türkiye-Irak sınırından 170 kilometre uzaklıkta Kerkük kırsalında düzenlediği operasyonda, terör örgütü PKK/KCK'nın sözde yöneticilerinden Şilan Guyi kod adlı Taybet Bilen ve beraberindeki 2 teröristi etkisiz hâle getirildi.

Örgütün kadın yapılanması YJA Star ve PAJK bünyesinde sözde sorumlu düzeyde faaliyet gösteren Taybet Bilen, Mahmur'da 1999 yılında örgüte katıldı. 2004-2007 arasında PKK'nın Şırnak ve Gabar bölgesindeki eylemlerini organize eden terörist Bilen, 2013'te Suriye'de görevlendirildi ve bu dönemde YPG adıyla örgüte katılanları organize etti.⁴⁷

2021 Irak Parlamento seçimlerinde Kerkük'ten yeniden milletvekili seçilen Erşat Salihi, Kerkük Vali Vekili Rakan Sait Cuburi ile güvenlik durumunu ve Kerkük vilayetinin istikrarını destekleme, hizmet sunma ve projeleri uygulama konularını görüştü.

Görüşmede iki taraf, güvenlik güçlerinin ilin istikrarını artırma ve güvenliği sağlama, hizmet sunma çabalarına destek ve tüm Kerkük vatandaşlarına hizmet edecek projelerin tamamlanmasının hızlandırılması hususunda desteklerini teyit ettiler.

Öte yandan Kerkük Valisi Cuburi, bu tür ziyaretlerin diyalog ve iletişim içinde devam etmesinin bütün Kerkük halkına hizmet edeceğini vurguladı.⁴⁸

Irak savaş uçakları Kerkük'ün güneyinde yer alan Çay Vadisi'nde terör örgütü IŞİD hedeflerini vurdu. Güvenlik Medya Ağından yapılan açıklamada, F-16 ve Su-25 savaş uçaklarının Çay Vadisi'nde 5 IŞİD hedefini vurduğu bildirildi. Hedeflerin vurulduğu bölgeye giden güvenlik güçleri çok sayıda mühimmat ele geçirdi.⁴⁹

Kerkük üst düzey askerî bir konuğa ev sahipliği yaptı. Ortak Operasyonlar Komutan Yardımcısı Abdülemir Şemmeri Kerkük'ü ziyaret etti. Ortak Operasyonlar İleri Karargâh Komutanı Ali el-Fireyci, IŞİD kalıntılarına yönelik Kerkük'ün güneyinde operasyonlar düzenlediklerini söyledi. Ortak Operasyonlar Komutanlığı Sözcüsü Tahsin Hafaci Kerkük'teki güvenlik durumunu sürekli olarak takip ettiklerini açıkladı.⁵⁰

Telafer'de terör örgütü IŞİD'e karşı düzenlenen operasyonda çok sayıda cephanelik ele geçirildi. Güvenlik kaynaklarından alınan bilgilere göre, Musul'a bağlı Telafer ilçesinde polis

46 <https://www.facebook.com/167189209990462/photos/a.844523668923676/6443160695726584/>

47 <https://m.haberturk.com/son-dakika-haberi-mit-ten-kerkuk-te-operasyon-sozde-yonetici-olduruldu-3229761>

48 <https://afkarhura.com/?p=25594>

49 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/22998-savas-ucaklari-kerkuk-te-deas-hedeflerini-vurdu.html>

50 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/23002-ortak-operasyonlar-komutan-yardimcisi-abdulemir-el-semmeri-kerkuk-u-ziyaret-etti.html>

ekipleri tarafından IŞİD'e karşı operasyon düzenlendi. Operasyon kapsamında, 54 havanla 3 mermi ele geçirildiği kaydedildi.⁵¹

Irak Türkmen Cephesi (ITC), Dakuk'taki İlhanlı Tekkesi'ne yapılan saldırının 5.yıl dönümünde bir bildiri yayımladı. Açıklamada, "Saldırıyı tekrardan kınayarak bu hazin olayın amacının Türkmen evlatlarını, Kerkük'ün istikrar ve güvenliğini hedef aldığını belirtiyoruz" denildi. Bildiride Irak hükûmetinden saldırıyla bağlantısı olanların adalet karşısına çıkartılması istenirken, "Türkmenlerin yasal hakları ve Türkmen bölgeleri korunmalı" ifadeleri kullanıldı. 5 yıl önce Kerkük'ün Dakuk ilçesinde bulunan İlhanlı Tekkesi'ndeki bir taziye merasimine yapılan saldırı sonucu 15 Türkmen kadın hayatını kaybetmiş, onlarca kişi ise yaralanmıştı.⁵²

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Kerkük Çocuk Hastanesinde halkın bağışıyla yapılan Otizm Rehabilitasyon Merkezi açıldı. Merkezin açılışı Kerkük Vali Vekili Rakan Said Cuburi tarafından yapıldı. Irak Türkmen Cephesi Genel Başkanı Hasan Turan açılış töreninde hazır bulundu. Kerkük Çocuk Hastanesi Müdürü Dr. Şahin Köprülü açılış yapılan merkezin hakkında bilgi paylaşımında bulundu.⁵³

21 Ekim 2016 tarihinde IŞİD'in Kerkük'teki saldırısı sonucu hayatını kaybeden Türkmeneli Televizyonu Haber Müdürü Ahmet Haceroğlu için Kerkük'te mezarı başında mevlit okutuldu. Mevlide Irak Türkmen Cephesi Başkanı Hasan Turan, Türkmen Milliyetçi Hareketi Başkanı Hüsamettin Türkmen, ITC Siyasi Daire Başkanı Mardin Gökkaya ve çok sayıda Türkmen kuruluşunun sorumluları ve Türkmen şahsiyetler katıldı.⁵⁴

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

17 Ekim 2021 tarihinde IKBY Başbakanı Neçirvan Barzani, Katar'ın başkenti Doha'da Emir Şeyh Temim bin Hamad el-Sani ve bazı üst düzey yetkililerle bir araya gelmiştir. Barzani'nin ziyaretinden önce başkent Doha'daki havalimanında yapılan hazırlıklarda IKBY bayrakları da asılmıştır. IKBY Başkanlığından yapılan açıklamaya göre, görüşmelerde IKBY ve Irak'ın Katar ile ilişkilerinin güçlendirilmesi ve Irak ve bölgedeki durum ele alınmıştır. Görüşmelerde Katar'ın Erbil'de konsolosluk açma girişimlerinin yanı sıra Doha-Erbil arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkiler masaya yatırılmıştır. Başkan Barzani bu yıl mart ayında Katar Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman el-Sani'yi Erbil'de kabul etmiştir. Yine bu yıl eylül ayında Neçirvan Barzani, Katar'ın Bağdat Büyükelçisi Halid bin Hamed el-Suleyti'yi kabul etmiştir. 28 Ekim 2019'da Münih Güvenlik Konferansı'nın Batı As-

51 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1824055131115019/>

52 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1824086094445256/>

53 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/23007-kerkuk-te-otizm-rehabilitasyon-merkezi-acildi.html>

54 <https://www.facebook.com/ITCResmi/photos/pcb.10159412090199906/10159412077344906>

müzakere ve ittifaka katılmayacak ve muhalefet tavrı gösterecek” ifadelerini kullanmıştır.⁶¹ YNH Genel Başkanı Şasuar Abdulvahid’in KDP heyeti tarafından ziyaret edilmeyi beklerken KDP’nin ziyaret etmemesinin ardından partinin “yeni hükûmete katılmayacak” açıklaması yaptığı iddia edilmektedir.

KYB ile KDP arasında Kerkük valiliği ve Irak cumhurbaşkanlığı koltuğu üzerine çekişme yaşanmaktadır. 10 Ekim seçimlerinde Kerkük’te KDP adayı olarak seçilen Şahavan Abdullah, KDP’nin KYB’den daha fazla oy aldığına dayanarak Kerkük valiliği koltuğunun KDP’de olması gerektiğini açıklamıştır. Abdullah “Hem KDP hem de KYB Kerkük’te 2 sandalye kazanmıştı ancak Kürtlerden en çok oy alan KDP adayı olduğu için Kerkük valiliği koltuğu KDP’nin olacak” sözlerini kullanmıştır.⁶² Buna karşın KYB yetkilileri hem Kerkük vali makamı hem de Irak cumhurbaşkanı koltuğunun KYB’de kalacağı ifade edilmektedir. KYB Kerkük Yüksek Basın Komitesi, “10 Ekim’de yapılan seçimlerde KDP adayları Kerkük’te 49.631 oy alırken KYB 82.280 oyla KDP’den yaklaşık iki kat oy almıştır. KDP neye dayanarak Kerkük valisi koltuğuna göz dikmiştir?” şeklinde açıklama yapmıştır.⁶³

• Ekonomi

Süleymaniye Sanayi ve Ticaret Odaları (SSTO) Başkanı Sirvan Muhammed, benzin fiyatlarındaki kriz niteliğindeki artışın İran kaynaklı olduğunu öne sürmüştür. Muhammed, IKBY’deki çoğu benzinin İran’dan ithal edildiğini belirterek İran’ın benzin rezervlerini daha çok Afganistan ve Lübnan’a gönderdiğini söylemiştir. Ayrıca Muhammed, IKBY tüccarlarının benzin fiyatındaki dengesizlikten korkarak yeterli benzin ithal edemeyeceğini öngörmüştür.⁶⁴ Süleymaniye merkezinde otobüs sürücülerinin benzin fiyatlarının artmasını protesto etmiştir. Otobüs şoförleri, benzin fiyatları düşürülmediği takdirde yolcu bilet fiyatının 500 dinardan 750 dinara yükseleceğini iddia etmektedir. Ayrıca Süleymaniye taksi şoförleri arabalarını kullanarak yolları bloke etmiştir.⁶⁵ Konuyla ilişkin IKBY Doğal Kaynaklar Bakanı Kemal Etruşi 17 Ekim’de Bağdat’a gitmiştir. Bağdat’ta basın mensuplarına konuşan Etruşi, Irak Petrol Bakanlığı ile 1 milyon 80 bin litre benzinin IKBY’ye gönderilmesi üzerine anlaşma varıldığını duyurmuştur. Etruşi, yakın zamanda anlaşma kapsamındaki benzinin IKBY’ye ulaşacağını ve benzin fiyatlarının düşürüleceğini vurgulamıştır.⁶⁶

IKBY’de 9 adet baraj inşası için ihalelerin yapılacağı açıklanmıştır. Aday şirketlerin IKBY Tarım Bakanlığı ve Planlama Bakanlığı tarafından seçileceği belirtilmiştir. Barajların yapılması için ilk aşamada IKBY tarafından 16 milyar dinar ayrılmıştır.⁶⁷

61 <https://www.peyam.net/Details/25751>

62 <https://esta.krd/102589/>

63 <https://nasnews.com/kurd/view.php?cat=33529>

64 <https://lvipress.com/23824/>

65 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2310202121>

66 <https://nasnews.com/kurd/view.php?cat=33351>

67 9 barajın yapılması için IKBY tarafından 16 milyar dinar ayrıldı.

zenlenen toplantıda konuşan Abdullah bin Yahya, İsrail'in Filistinlilerden bağımsız bir devlet kurma hakkını ve umutlarını çaldığını dile getirdi. İsrail'in uluslararası kararları görmezden geldiğini belirten Abdullah bin Yahya, Güvenlik Konseyine İsrail'in uluslararası kararlara uymasını sağlaması için çağrıda bulundu.⁷²

Ürdün ve Suudi Arabistan Akabe'nin Kızıldeniz kıyısındaki tatil bölgesine hizmet vermek üzere Fly Aqaba isimli bir havayolu şirketi kurmak için 20 milyon dolar sermayeyle bir anlaşma imzaladı. Şirketin uçuşlara Akabe'deki Kral Hüseyin Uluslararası Havalimanı'ndan başlayacağı, gerekli izinler alınır alınmaz yerel, bölgesel ve uluslararası varış noktaları oluşturulacağı belirtildi. Ürdünlü yetkiliye göre bu adım Akabe'yi turizm ve ekonomi açısından geliştirecek ve turizm hacmini artıracak.⁷³

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

BAE'nin 2022 yılının başlarında düzenlenmesi planlanan FIFA Kulüpler Dünya Kupası'na ev sahipliği yapacağı açıklandı. Daha önce Aralık 2021'de Japonya'da düzenlenmesi beklenen organizasyon, Japon hükûmetinin ülkedeki Covid-19 salgınının etkisini arttırması sebebiyle etkinliği düzenlemekten vazgeçmesi üzerine BAE'ye devredildi. Açıklama FIFA Başkanı Gianni Infantino tarafından yapıldı.⁷⁴

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığında yapılan bir açıklamada Bakan Mevlüt Çavuşoğlu'nun BAE'li mevkidaşı Abdullah bin Zayid Al Nahyan ile telefonda görüştüğü belirtildi. İki üst düzey diplomatın ülkeler arasındaki ilişkileri ve bunları geliştirme yollarını görüştüğü ifade edildi.⁷⁵

Dubai'de düzenlenen Expo 2020 fuarında Türkiye standının açılışı gerçekleştirildi. Açılış sonrası açıklamalarda bulunan Türkiye Cumhuriyeti BAE Büyükelçisi Tugay Tunçer etkinliğin turizm, kuyumculuk, teknoloji ve inşaat gibi birçok sektöre dayalı güçlü ve çeşitlendirilmiş Türkiye ekonomisini tanıtmak için bir fırsat olduğunu belirtti. Büyükelçi ayrıca Türkiye'nin Expo 2020'ye katılımının BAE ile yeni bir iş birliği dönemine ve iki ülke arasında gelişen ilişkilere işaret ettiğini vurguladı.⁷⁶

BAE'de bir gazetecinin, basına sızan ifadeleri sonrasında "kamu yararına zarar verecek sözler söylemek" suçundan göz altına alındığı belirtildi. Kimliği açıklanmayan gazetecinin suçlamalar nedeniyle beş yıla kadar hapis cezası ve yaklaşık 137 bin dolar para cezasına çarptırılacağı ifade edilmektedir.⁷⁷

72 <https://www.middleeastmonitor.com/20211020-saudi-israel-robbed-palestinians-of-their-most-basic-rights/>

73 <https://www.middleeastmonitor.com/20211018-jordan-saudi-arabia-ink-deal-to-launch-aqaba-airline/>

74 <https://www.reuters.com/lifestyle/sports/uae-host-club-world-cup-early-2022-2021-10-20/>

75 <https://www.aa.com.tr/en/politics/turkish-foreign-minister-speaks-with-iranian-uae-counterparts/2399015>

76 <http://wam.ae/en/details/1395302983598>

77 <https://www.middleeasteye.net/news/uae-arrests-journalist-comments-made-off-air-football-match>

• Katar

ABD'nin İran Özel Temsilcisi Robert Malley Katar'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Ziyareti sırasında Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdulrahman Al Sani ile görüşen Malley'in gündeminde İran ile 2015 nükleer anlaşmasının canlandırılması için yapılan ve bir süredir duraksayan müzakereler yer almaktaydı. Malley ve Şeyh Muhammed bin Abdulrahman'ın İran'ın yanı sıra ABD ve Katar arasındaki iş birliğini ve son bölgesel gelişmeleri de ele aldığını belirtildi. Katar daha önce nükleer anlaşmanın yeniden hayata geçirilmesi için arabuluculuk yapma isteğini dile getirmişti. Malley'nin ziyareti de bu açıklamaların üstüne Körfez ülkelerine düzenlediği tur kapsamında gerçekleşti.⁷⁸

İngiltere'nin yeni Dışişleri Bakanı Liz Truss Körfez ülkelerine gerçekleştirdiği tur kapsamında Katar'a bir ziyarette bulundu. Truss ve beraberindeki heyet Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani tarafından kabul edildi. Toplantıda ikili ilişkiler ele alınırken, toplantı sonrası yapılan açıklamada İngiltere ve Katar arasında Stratejik Diyalog görüşmelerinin 2022 yılının ilk çeyreğinde yapılması için anlaşmaya varıldığı duyuruldu. Toplantıda Afganistan konusunun da görüşüldüğü belirtildi.⁷⁹

Şura Meclisi seçimleri sonrasında kalan 15 koltuk için atamaları gerçekleştiren Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed geçen hafta yayımladığı bir kararnameyle kabinede birtakım değişikliklere gitti. Önceki Maliye Bakanı Ali Shareef Al Emadi'nin yolsuzluk suçlamasıyla tutuklanması üzerine vekâleten bu görevi üstlenen Ali bin Ahmed Al Kuwari Katar'ın yeni maliye bakanı olarak atandı. Kabine değişikliğinde 2 kadın bakana da yer verildi. Böylelikle Katar'da kadın bakanların sayısı 3'e yükseldi. Buthaina bint Ali Al Jabr Al Nuaimi eğitim ve yüksek öğrenim bakanı olarak atanırken, Mariam bint Ali bin Nasser Al Misnad ise sosyal kalkınma ve aile bakanı olarak görevlendirildi.⁸⁰

• Yemen

Almanya'da Federal Savcılık Ofisi iki eski askerini Yemen'de savaşmak üzere 150 kişilik bir paralı asker grubu kurmaya çalışmaktan tutuklandığını duyurdu. Ofisten yapılan açıklamada şüphelilerin 2021 yılının başlarında eski polis memurları ve Alman silahlı kuvvetleri "Bundeswehr" askerlerinden oluşan bir paramiliter grup kurmaya karar verdikleri iddia edilmektedir. Paralı askerlerin ayda yaklaşık 46,500 dolar ödeme alacağı da yine açıklamada ileri sürülen iddialar arasındadır. Şüphelilerin fon sağlamak için Suudi Arabistan'la iletişim kurmayı denedikleri fakat Suud hükûmetinin taleplere cevap vermediği belirtildi.⁸¹

78 <https://www.dohanews.co/us-envoy-to-iran-in-qatar-amid-stalled-nuclear-talks/>

79 <https://www.dohanews.co/new-uk-foreign-minister-visits-qatar-in-bid-to-boost-economic-security-ties/>

80 <https://www.dohanews.co/qatars-amir-orders-cabinet-reshuffle-for-13-ministerial-positions/>

81 <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-former-german-soldiers-planned-mercenary-group-fight>

İngiltere’de bir grup insan hakları savunucusu avukat, Suudi Arabistan ve BAE hakkında, Yemen’de işlediklerini iddia ettikleri insan hakları ihlalleri sebebiyle Londra polisine şikâyette bulundu. Guernica 37 adlı grup Metropolitan Polis Teşkilatı ve Kraliyet Savcılık Servisine teslim ettikleri şikâyet dosyasında Suud ve BAE hükûmetlerinden üst düzey yetkililerin göz altına alınmasını talep etti. Guernica 37’nin söz konusu suç duyurusu 22 üst düzey Suudi ve BAE’li bakan ve askerî yetkiliyi kapsarken, suçlamaya tabi kişilerin isimleri açıklanmadı.⁸²

BM Güvenlik Konseyi gerçekleştirdiği son oturumda Husi milislerin Aden Körfezi ve Kızıldeniz’de seyrüsefer güvenliğini tehdit eden saldırılarını oy birliğiyle kınadı. Öte yandan Husilerin Marib’e yönelik saldırılarını bir an önce durdurması için çağrıda bulunuldu.⁸³

• Kuveyt

Kuveyt Dışişleri Bakan Yardımcısı, Büyükelçi Majdi Al-Dhafiri ve Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Devlet Başkanı Ortadoğu Özel Temsilcisi, Mikhail Bogdanov arasında bir görüşme gerçekleştirildi. Görüşme sonrası yapılan açıklamada iki ülkenin yatırım, ekonomi ve ticaret alanlarında iş birliğini güçlendirmek istediği belirtildi. Görüşmede ayrıca Suriye, Irak, Yemen ve Filistin-İsrail meselesi üzerine konuşulduğu ifade edildi. Arap Körfez bölgesinde karşılıklı saygı ve iyi komşuluk ilişkilerine dayalı ortak güvenlik ve sürdürülebilir kalkınma için bir sistem oluşturulmasının önemine vurgu yapıldı.⁸⁴

Kuveyt Emiri Şeyh Nevaf, muhaliflere af çıkarılması için gerekli prosedürleri belirlemek üzere meclis başkanı, başbakan ve yüksek yargı konseyi başkanını görevlendirdi. Affın eski davalarda hüküm giyen Kuveytlileri de içerebileceği belirtildi. Daha önce 40 parlamento üyesi bu af için çağrıda bulunmuştu. Hükûmet ve parlamento arasındaki anlaşmazlık, finansal durum ve borç kanunu gibi meselelerin çözüme kavuşturulmasını engellemektedir.⁸⁵

• Umman

Yunanistan Dışişleri Bakanı Nikolaos Georgios Dendias, beraberindeki heyetle birlikte Umman’a iki günlük bir ziyarette bulundu.⁸⁶ Umman ve Yunanistan arasında diplomatik, özel ve hizmet pasaportu sahiplerini kapsayan bir vize serbestisi anlaşması imzalandı. Ayrıca iki ülke arasında bir siyasi danışma mekanizması kurulması için bir mutabakat zaptı imzalandı.⁸⁷

82 <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/20/group-of-lawyers-to-submit-yemen-war-crimes-dossier-to-uk-police>

83 <https://yeniyeemen.net/tr/p-217344>

84 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3006003&Language=en>

85 <https://www.middleeastmonitor.com/20211020-kuwait-emir-launches-steps-to-provide-amnesty-of-dissidents/>

86 <https://timesofoman.com/article/108268-greek-foreign-minister-arrives-in-oman>

87 <https://timesofoman.com/article/108287-oman-greece-sign-pact-for-mutual-exemption-of-certain-visas>

• Bahreyn

Bahreyn kabinesi iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında 2060 yılına kadar karbon emisyonunu sıfıra düşürmeyi hedeflediğini duyurdu. Karar, 2060 yılına kadar çoğunlukla fosil yakıtların yakılmasıyla üretilen sera gazı emisyonlarında net sıfıra ulaşmayı hedefleyen Suudi Yeşil Girişimi'nin Riyad'da başlatılmasının hemen ardından geldi.⁸⁸

Başbakan Yardımcısı Şeyh Khalid bin Abdulla Al Khalifa Türkiye'nin Bahreyn Büyükelçisi Esin Çakıl'la görüştü. İki ülke arasındaki gelişen ilişkilere vurgu yapılan bu ilişkilerin istikrarlı bir şekilde geliştirilmesine yönelik karşılıklı irade dile getirildi.⁸⁹

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi dokuzuncusu gerçekleştirecek olan Mısır-Yunanistan-Güney Kıbrıs üçlü liderler zirvesi için Atina'ya gitmiştir. Zirve özellikle enerji ve çevre konusunda üç ülkenin ilişkilerini geliştirmek için planlanmıştır.⁹⁰ Öte yandan konuyla Türkiye Dışişleri Bakanlığında yapılan yazılı açıklamada, Yunanistan, Mısır ve GKRY liderlerinin katılımıyla yapılan üçlü zirvenin ardından yayımlanan bildirinin, Yunan-Rum ikilisinin Türkiye'ye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne (KKTC) yönelik hasmane politikalarının yeni bir tezahürü olduğu ve bu bildiriye Mısır'ın da dâhil olmasının ise Mısır yönetiminin, Doğu Akdeniz'de iş birliği yapabileceği gerçek adresi hâlen kavrayamamış olduğunun göstergesi olduğu kaydedilmiştir. "Doğu Akdeniz'de Türkiye ve KKTC'nin dâhil olmadığı hiçbir girişimin başarıya ulaşamayacağını dosta da düşmana da gösterdik" ifadesine yer verilen açıklamada, Türkiye'nin bölge ülkeleri arasında iş birliğini artıracak enerji projelerini desteklediği ancak bu projelerin, Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin hak ve çıkarlarını göz ardı etmemesi ve kapsayıcı olması gerektiği belirtilmiştir.⁹¹

Mısır'ın yeni atanan Doha Büyükelçisi Amr El-Sherbini, Katar Dışişleri Bakanı Mohammed bin Abdulrahman Al-Thani'ye itimatnamesini sunmuştur. Üç yıllık anlaşmazlığın ardından Mısır-Katar ilişkileri normalleşmeye başlamış ve Mısır geçen ay Katar'a büyükelçi atamıştı.⁹²

• Libya

Libya Yüksek Seçim Komisyonu, başkanlık ve parlamento seçimlerinin 24 Aralık'ta eş zamanlı yapılmasını öngördüklerini açıklamıştır. Seçim Komisyonu Başkanı İmad es-Saih, ko-

88 <https://www.arabnews.com/node/1954241/business-economy>

89 <https://www.bna.bh/en/DeputyPrimeMinisterreceivesTurkishAmbassador.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDiH1SWnYseiP9Y9%2fHgELjsE%3d>

90 <https://www.middleeastmonitor.com/20211019-egypts-sisi-arrives-in-greece-for-9th-tripartite-summit/>

91 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/disisleri-bakanligi-dogu-akdenizde-turkiye-ve-kktcnin-olmadigi-hicbir-girisimin-basariya-ulasamayacagini-gosterdik/2396979>

92 <https://www.middleeastmonitor.com/20211019-egypts-new-ambassador-to-qatar-presents-credentials/>

misyonun başkent Trablus'taki merkezinde basın açıklaması yapmıştır. Tobruk Temsilciler Meclisinin (TM) çıkardığı tartışmalı seçim yasasında parlamento seçimlerini başkanlık seçimlerinden bir ay sonraya ertelemesine karşı Saih, "Bizim planımız, başkanlık ve parlamento seçimlerinin 24 Aralık'ta eş zamanlı yapılmasını öngörüyor" demiştir. Başkanlık ve milletvekilliği seçimleri için adaylık başvurularını kasımın ilk yarısında almayı planladıklarını belirten Saih, "Özgür ve adil seçimleri uygulama taahhüdümüzden sapmayacağımıza dair güvence mesajı gönderiyoruz" diye konuşmuştur. Saih, ayrıca başkanlık ve parlamento seçimlerinin sonuçlarını aynı anda açıklayacaklarını açıklamıştır⁹³

Seçimlerle ilgili konuşan Libya Başbakanı Abdülhamid Dibeybe, "seçimlerin ülkenin 10 yıldır içerisinde olduğu krizi bitirebileceğini" söylemiştir. Dibeybe ayrıca Seçim Yüksek Komitesinin çabalarını desteklediklerini ve tüm Libyalıları sandık başına gitmeye çağırıldığını belirtmiştir.⁹⁴

BM Genel Sekreter Sözcüsü Stephane Dujarric, günlük basın brifinginde "Libyalıların öncülüğündeki ateşkesi denetleme mekanizmasına destek için ilk grup BM gözlemcisi, bugün ülkeye varıyor" demiştir. Dujarric, Libya'ya kaç gözlemcinin gittiği konusundaysa bilgi vermemiştir.⁹⁵

• Tunus

Avrupa Parlamentosu (AP), Tunus'ta gücün cumhurbaşkanının elinde toplanmasından endişe duyduğunu bildirmiştir. Strazburg'da düzenlenen AP Genel Kurulunda Tunus ile ilgili karar tasarısı 45'e karşı 534 oyla kabul edilmiş ve 106 milletvekili çekimser oy kullanmıştır. Tasarıda, Tunus'taki devlet kurumlarının normal işleyişine dönmesi, kapsayıcı ulusal diyaloğun devam etmesi gerektiği belirtilmiştir. Ülkede gücün cumhurbaşkanının elinde çok fazla toplandığı, bundan endişe duyulduğu ifade edilerek hukukun üstünlüğüne saygı çağırısı yapılmıştır. AP milletvekilleri, anayasa ve yasal çerçevenin korunması vurgusu yaparak Tunus'un meşru ve iyi işleyen bir parlamentoya sahip olması, kurumsal istikrarın en kısa sürede yeniden tesis edilmesi gerektiğini kaydetmiştir.⁹⁶

Avrupa Birliği (AB) Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, Avrupa Parlamentosunda Tunus ile ilgili oturumda, Necla Buden Ramazan'ın Tunus'un yeni başbakanı olarak atanmasını memnuniyetle karşıladığını belirtmiştir. AB Temsilcisi, "İşleyen bir hükûmetin kurulması, Tunus'un karşı karşıya olduğu birçok zorlukla derhâl mücadele etmeye başlamak için kesinlikle çok önemlidir" ifadesini kullanmıştır.⁹⁷

93 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-secim-komisyonu-baskanlik-ve-parlamento-secimlerinin-es-zamanli-yapilmasini-ongoruyor/2401381>

94 <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/21/libya-conference-gathers-support-ahead-of-landmark-elections>

95 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-gozlemcileri-ateskes-denetleme-mekanizmasına-destek-icin-libyaya-gidiyor/2399281>

96 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/avrupa-parlamentosu-tunusta-gucun-cumhurbaskaninda-toplanmasindan-endiseseli/2399285>

97 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ab-tunusta-meclis-suresiz-olarak-kapali-kalamaz/2397027>

IMF Ortadoğu ve Orta Asya Direktörü Jihad Azour, Tunus'da yeni kabine kurulmasının ardından yetkililerle iletişime geçtiklerini ve yakın zamanda daha fazla görüşmenin gerçekleşeceğini umduklarını ifade etmiştir. Tunus bir süredir IMF ile anlaşmaya çalışmaktadır.⁹⁸

Tunus'taki Nahda Hareketi, ülkedeki mevcut siyasi krizin aşılması için parlamentonun açılması çağrısında bulunmuştur. Nahda Hareketi tarafından yapılan yazılı açıklamada, Cumhurbaşkanı Said'in aldığı olağanüstü kararların ardından parlamentonun kapatılarak yetkililerin tek elde toplanmasını kapsayan "istisnai durumun" sona erdirilmesi ve parlamentonun açılması talep edilmiştir.⁹⁹

Kredi derecelendirme kuruluşu Moody's dört Tunus bankasının uzun vadeli banka mevduatları notunu B3 (Çok Zayıf) den Caa1'e (Çok Zayıf +) düşürmüştür. Bu dört banka; Amen Bank, Arap Tunus Bankası, Tunus Bankası, Uluslararası Arap Tunus Bankası şeklindedir.¹⁰⁰

• Cezayir

Cezayir, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine (BMGK), Batı Sahra sorununun görüşülmesi için İsviçre'nin Cenevre kentinde düzenlenen "yuvarlak masa toplantıları"ndan çekildiğini iletmiştir. Kararı, Cezayir'in Batı Sahra ve Mağrib Ülkeleri Özel Temsilcisi Ammar Belani, Cezayir resmî ajansı APS'de yer alan açıklamasıyla duyurmuştur. Belani, "Ülke makamları, Cezayir'in BM daimî temsilcisinden, BMGK başkanı ve üyelere 'Cezayir'in Batı Sahra'yla ilgili yuvarlak masa toplantılarına katılmayacağını' iletmesini istedi" ifadelerini kullanmıştır. "Söz konusu karar, Fas'ın Cezayir'i çatışmanın bir tarafı olarak gösterme konusunda kötü niyetler taşıması nedeniyle artık bu formülün (yuvarlak masa toplantılarının) sorununun çözülmesinde verimli bir yöntem olmamasından ötürü alındı" ifadelerini kullanan Belani, ayrıntılı bilgi vermemiştir.¹⁰¹

Cezayir'deki "Mesleki Eğitim" ile "Gençlik ve Spor" bakanlıkları, resmî yazışma ve eğitimlerde Fransızca kullanımını sonlandırdıklarını duyurmuştur. Benzer şekilde Gençlik ve Spor Bakanlığı da iç yazışmalar dâhil tüm resmî iletişimde Arapça kullanımını mecburi kılmıştır. Söz konusu bakanlıkların attığı bu adımın hükûmet genelinde alınmış bir karar olup olmadığı ise belirsizliğini korumaktadır.¹⁰² Cezayir'de Savunma Bakanlığı hariç bakanlıkların çoğu iç yazışmalarında yoğun biçimde Fransızca'yı kullanmaktadır. Arapçanın resmî dil olduğu Cezayir'de, Berberice de ikinci resmî dil olarak kabul edilmektedir.

98 <https://www.middleeastmonitor.com/20211019-imf-to-discuss-with-tunisia-plans-for-fund-assistance/>

99 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/nahda-hareketi-cumhurbaskani-said-e-tunus-parlamentosunu-acma-cagrisi-yapti/2399374>

100 <https://allafrica.com/stories/202110220189.html>

101 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-bati-sahra-sorununun-gorusulmesi-icin-yapilan-yuvarlak-masa-toplantilarindan-cekildi/2400233>

102 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayirde-iki-bakanlik-fransizca-kullanimini-sonlandirdi/2400167>

• Fas

Fas, yeni tip koronavirüs (Kovid-19) tedbirleri kapsamında İngiltere, Almanya ve Hollanda ile uçak seferlerinin askıya alındığını duyurmuştur. Ulusal Havalimanları Ofisinin sosyal medya hesabından yapılan yazılı açıklamada, “Fas yönetimi çarşamba gece yarısından başlayarak bir sonraki duyuruya kadar Almanya, Hollanda ve İngiltere ile uçuşları askıya alma kararı verdi” ifadesi kullanılmıştır.¹⁰³

Fas Başbakanı Aziz Ahnuş, 25 Ekim’de Cidde’de düzenlenecek olan Suudi Yeşil İnisiyatifi forumu ve Ortadoğu Yeşil İnisiyatifi Zirvesi’nde, Kral 6. Muhammed’i temsil etmek için Suudi Arabistan’a gitmiştir.¹⁰⁴

Fas ve Pakistan Silahlı Kuvvetleri tarafından “Teröre Karşı Birliktelik” mottosuyla Pakistan’da iki hafta süreli ortak anti-terör tatbikatı gerçekleştirilmiştir. İki ülke arasında ilk defa böyle bir tatbikat gerçekleştirilmiştir.¹⁰⁵

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Nord Strem 2 (NS2) boru hattının operatörü olan Nord Stream AG şirketi yaptığı açıklamada, NS2’ye teknik dolunun gerçekleştirildiği ve doğal gaz sevkiyatına hazır olduğunu bildirdi.^{106 107}

Sırbistan cumhurbaşkanı yaptığı açıklamada, Ocak 2022 itibarıyla Rusya ile yeniden doğal gaz satın alım sözleşmesi imzalanacağını ancak Rusya’nın yeni sözleşme için önerdiği fiyatların mevcut durumdaki doğal gaz fiyatlarının üç katı olduğunu bildirdi. Sırbistan yeni sözleşmeyi imzalaması hâlinde bin metreküp doğal gaz başına yaklaşık olarak 790 USD ödeyeceğini de açıkladı.^{108 109}

Yunanistan başbakanı yaptığı açıklamada, şartların olgunlaşması hâlinde Doğu Akdeniz’deki enerji kaynaklarının Avrupa Birliği (AB) için alternatif olabileceğini bildirdi. Bunun yanı sıra, Mısır doğal gaz ve elektriğinin Yunanistan üzerinden AB şebekesine dâhil edilmesinin de fırsat yaratacağını bildirdi.¹¹⁰

103 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fas-kovid-19-nedeniyle-ingiltere-almanya-ve-hollanda-ile-ucuslari-askiya-aldi/2397765>

104 <https://www.morocoworldnews.com/2021/10/345161/aziz-akhannouch-represents-king-mohammed-vi-in-saudi-green-initiative>

105 <https://www.morocoworldnews.com/2021/10/345153/morocco-pakistan-hold-first-ever-bilateral-counterterrorism-training-exercise>

106 <https://pgjonline.com/news/2021/october/nord-stream-2-fills-first-line-with-gas-ready-for-export>

107 <https://www.dw.com/en/nord-stream-2-says-first-line-is-filled-with-gas/a-59535782>

108 <https://kresy.pl/wydarzenia/serbia-negocjuje-nowy-kontrakt-gazowy-z-rosja-vucic-nie-zgadza-sie-na-cene-zaproponowana-przez-rosjan/>

109 <https://www.expert.bg/macroviev/energy/rusija-iznenada-syrbija-s-3-pyti-po-sky-p-gaz-1657611.html>

110 <https://www.protothema.gr/politics/article/1173697/mitsotakis-sti-sunodo-korufis-koini-promitheia-fusikou-aeriou-gia-oli-tin-ee/>

Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketi ve Norveç Merkezli Equinor şirketi yaptığı açıklamada, Azerbaycan'daki Ashrafi-Dan Ulduzu-Aypara (ADUA) arama sahasında %50 hisseli ortak bir şirket kurduklarını bildirdi.¹¹¹

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) yaptığı açıklamada, ABD merkezli ExxonMobil şirketinin Glafkos arama sahasında sondaj işlemleri gerçekleştireceğini ve sahada 5 ila 8 trilyon fit küp doğal gaz bulunduğunu bildirdi.¹¹²

GKRY Enerji, Ticaret ve Sanayi bakanı yaptığı açıklamada, GKRY'nin 2020 itibarıyla brüt enerji tüketiminde Yenilenebilir Enerji Kaynakları (YEK) hedefinin %13 olmasına rağmen %17,08'e ulaştıklarını açıkladı.¹¹³

Yunanistan merkezli Mediterranean Gas yaptığı açıklamada, Volos Limanı açıklarına yüzer bir sıvılaştırılmış doğal gaz depolama ve gazlaştırma ünitesi (FSRU) kurmayı planladığını ve kurulacak FSRU tesisin ExxonMobil ile ortaklaşa geliştirileceğini bildirdi.^{114 115}

• Ortadoğu

Libya Petrol bakanı yaptığı açıklamada, Libya Ulusal Petrol Şirketi (NOC) başkanını yeniden görevden uzaklaştırdığını bildirdi.^{116 117}

Rus Tatneft yaptığı açıklamada, 10 yıl aradan sonra Libya'daki ham petrol arama ve geliştirme faaliyetlerine yeniden başlayacağını bildirdi. Şirketin Libya'nın Ghadames Havzası'nda yer alan kuyular üzerinde inceleme yapmaya başladığı da açıklandı.¹¹⁸

Bahreyn Petrol ve Doğal Gaz bakanı yaptığı açıklamada, test ve sondaj aşamalarının tam olarak sonlandırılmamasına rağmen 2023 yılı itibarıyla shale oil (kayaç petrolü) üretimin başlayacağını açıkladı. Shale oil üretimin yaklaşık olarak günde 200.000 varil olabileceği de bildirildi.¹¹⁹

111 <https://www.equinor.com/en/how-and-why/impact-assessments/ashrafi-dan-uldzu-aypara-exploration-area-azerbaijan.html>

112 <https://www.in.gr/2021/10/22/politics/diplomatia/kypros-proxora-synergasia-exxonmobil-oi-ektimiseis-gia-koitasma-glykos-kai-tis-geotriseis/>

113 <https://www.ant1.com.cy/news/cyprus/article/446310/pileidou-uperkalufthike-o-stohos-gia-dieisdusi-ape-stin-akatharisti-katanalosi-energeias/>

114 <https://www.insider.gr/epiheiriseis/195358/shedio-gia-tetarti-pyli-lng-stin-ellada-me-ti-symmahia-tis-exxonmobil>

115 <https://www.thenewspaper.gr/2021/10/21/proedros-taped-kathe-sovari-protasi-th/>

116 <https://www.reuters.com/business/energy/libyan-oil-minister-says-he-has-suspended-noc-head-again-dispute-resurfaces-2021-10-19/>

117 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/102021-libyas-oil-minister-suspends-noc-chairman-again-in-escalating-political-row>

118 <https://www.energyvoice.com/oilandgas/africa/ep-africa/356871/tatneft-ghadames-appraisal-noc/>

119 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/101921-bahrain-still-hopeful-of-bringing-shale-oil-project-online-by-2023-as-it-seeks-investors>

Qatargas yaptığı açıklamada, üretim kapasitesini yıllık 77 milyon tondan 110 milyon tona yükseltecek dört yeni sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) üretim hattının inşasına başladığını bildirdi.^{120 121}

İsrail Enerji Bakanlığı yaptığı açıklamada, İsrail'in doğal gaz ihracatını hızla artırmak amacıyla Mısır'a yeni bir kara boru hattı inşa etmeyi planladığını açıkladı. Planlanan boru hattının İsrail ve Mısır doğal gaz şebekelerini Sina Yarımadası'nın kuzeyine bağlayacağı, 200 milyon USD'ye mal olacağı ve 24 ay içinde faaliyete geçebileceği de belirtildi.¹²² Boru hattı sayesinde İsrail'in Mısır'a yıllık 3 ila 5 bcm doğal gaz sevk edebileceği açıklandı.¹²³

Fas yaptığı açıklamada, Fas ve Cezayir arasında ekim ayının sonunda sona erecek doğal gaz tedarik anlaşmasının yenilenmemesi durumunda Fas'ın doğal gaz boru hattını ters yönde (Reverse Flow) kullanmak için İspanya ile görüşme gerçekleştirdiği bildirdi.¹²⁴

Hindistan 2015 yılında Katar'dan temin etmek istediği ancak LNG fiyatlarının yükselmesi nedeniyle teslim almadığı 50 LNG kargosunu 2022 yılına kadar teslim etmesi için yeniden müzakere süreci oluşturulması gerektiğini açıkladı.¹²⁵

Hindistan merkezli MRPL şirketi yaptığı açıklamada, Hindistan'daki stratejik petrol rezervi depolama tesislerini doldurma amacıyla yaklaşık 37 milyon varillik petrol alımı yapacağını bildirdi. Alımların Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) petrol sınıfları yerine Suudi Arabistan petrol sınıfları üzerinden gerçekleştirilmesinin planlandığı da açıklandı.¹²⁶

Irak'ın önümüzdeki yıllarda ham petrol üretimini artırma hedeflerine ulaşmak amacıyla Ortak Deniz Suyu Tedarik Projesi'nin (CSSP) yanı sıra su enjeksiyonu ihtiyacını karşılamak için Dicle ve Fırat Nehirlerinin toplam ortalama akışlarının yaklaşık %2'sine ve yağışların azaldığı dönemlerde ise %6'sına ihtiyacı olabileceği iddia edildi.¹²⁷

İran yaptığı açıklamada, kış aylarında artan doğal gaz arzını karşılamak için Türkmenistan'dan doğal gaz ithal etmeyi planladığını bildirdi.¹²⁸

İran Petrol Bakanı yaptığı açıklamada, İran'ın yakın zamanda petrol sözleşmeleri, petrol arzı ve petrol endüstrisi için İran meclisinde yeni görüşmelerin gerçekleşeceğini bildirdi.¹²⁹

120 <https://middleeast.in-24.com/business/319650.html>

121 <https://www.newsbreak.com/news/2405540195821/qatargas-says-it-starts-construction-of-four-new-lng-mega-trains>

122 <https://www.reuters.com/business/energy/exclusive-israel-considering-new-pipeline-boost-gas-exports-egypt-2021-10-21/>

123 <https://www.timesofisrael.com/israel-weighting-200-million-pipeline-to-export-more-gas-to-egypt-report/>

124 <https://www.offshore-technology.com/news/morocco-pipeline-algeria-deal/>

125 <https://www.deccanherald.com/national/india-asks-qatar-to-deliver-lng-cargoes-not-taken-in-2015-1042488.html>

126 <https://auto.economictimes.indiatimes.com/news/oil-and-lubes/india-mrpl-seeks-to-replace-adnoc-oil-with-saudi-grade-in-mangalore-spr/87189551>

127 <https://oilprice.com/Energy/General/Why-Iraq-Can-But-Wont-Overtake-Saudi-Arabia-As-The-Largest-OPEC-Producer.html>

128 <https://equalocean.com/briefing/20211018230087252>

129 <https://bit.ly/3nfrRjm>

Saudi Aramco yaptığı açıklamada, Jafurah gaz sahasında sudan tuz arındırma tesisi kurmak için teknik ve finansal teklif almayı planladığını bildirdi. Projenin gerçekleşmesi hâlinde sahadan günlük 100.000 cm'lik gaz üretim oluşacağı da değeriendirildi.¹³⁰

Lübnan'daki Hizbullah yaptığı açıklamada, Lübnan ile İsrail arasında herhangi bir kıta sahanlığı anlaşmasına varılmadan önce İsrail'in tartışmalı deniz bölgesinde tek taraflı olarak doğai gaz aramaması konusunda uyardığı bildirildi.¹³¹

130 [https://maaal.com/archives/202110/cnbc-aramco-talib-er-ruza-lmshur-oc-jadid-fi-haq-](https://maaal.com/archives/202110/cnbc-aramco-talib-er-ruza-lmshur-oc-jadid-fi-haq-130)

131 <https://www.timesofisrael.com/nasrallah-warns-israel-against-searching-for-gas-in-disputed-maritime-region/>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(18-24 EKİM 2021)

• Rusya'nın Sudan'daki Çıkarları Zora Girdi

ABD'nin Afrika Boynuzu Özel Temsilcisi Geoffrey Feltman'ın, birkaç hafta içinde Sudan'ı ziyaret edeceği haberi Rusya basınında değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 19 Ekim sayısında yayımlanan "[Rusya'nın Sudan'daki Çıkarları Zora Girdi](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber "geçiş hükûmeti bölünmesi küresel oyuncuları endişelendiriyor" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre gezi, 2019'da devrilen Sudan Devlet Başkanı Ömer Beşir'in yerini alan geçiş hükûmetlerinin geleceğine dair artan belirsizlik koşullarında gerçekleşecek. Öyle ki, ülkenin geçici hükûmetinin askerî ve sivil blokları arasındaki çatışmalar önemli ölçüde yoğunlaşırken dış aktörlerin etkisi de artmıştır. Yazıda, ortaya çıkan durumun Rusya'nın da endişelerine yol açtığı ifade edilmiştir. Nitekim Moskova, uzun zaman önce Hartum ile Kızıldeniz kıyısında Rus Donanmasının bir lojistik merkezini oluşturmak için anlaşmıştı. Sudan Dışişleri Bakan Yardımcısı Muhammed Şerif'e göre ise anlaşmanın uygulanması süreci iç koşullar nedeniyle engelleniyor. Nitekim Yüksek Yasama Konseyinin belgeyi onaylaması gerekir. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanı Kiril Semyonov ise Muhammed Şerif'in ileri sürdüğü argümanları kabul etmediğini belirtti: "Anlaşmanın uygulanması Sudan'da meydana çıkan geçiş hükûmetleri arasındaki düzensizlik ve çelişkilerle değil, Rusya'nın hangi koşulları yerine getirebileceğiyle ilgilidir. Rusya'nın Sudan ekonomisine yatırım yapma ve ülkeye kredi verme koşullarında durumun çözüleceğini düşünüyorum." Analist, Moskova-Hartum Anlaşması'nda ortaya çıkan sorunların geçiş hükûmetinin uyguladığı yaklaşımlarla bağlantılı olmadığını ifadelerine ekledi.

• Lübnan Krizi ve Suriye Çatışması: Ekonomik Etkileşimler

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kıdemli Araştırmacı İgor Matveyev'in "[Lübnan Krizi ve Suriye Çatışması: Ekonomik Etkileşimler](#)" başlıklı değerlendirme yazısında, Lübnan ve Suriye arasındaki ekonomik etkileşimlerden bahsediyordu. Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) sayfasında yayımlanan yazıya göre, Beyrut'un merkezinde Şii Hizbullah destekçileriyle Marunî Hristiyanlar arasından son zamanlarda ortaya çıkan silahlı çatışmalar, Lübnan'ın eski kuşağının hafızasında 13 Nisan 1975'te yaşanan "otobüs olayını" yeniden canlandırdı: "Söz konusu olay 15 yıllık kanlı bir iç savaşın tetikleyicisi olmuştur. Buna karşılık, Lübnan sakinleri komşu Suriye'deki Mart 2011 protestolarıyla başlayan 29 Temmuz 2011'de Özgür Suriye Ordusunun kuruluşuyla silahlı çatışmalara dönüşen safhasını da hatırladı." Analiste göre, her iki durumda da sosyal patlamanın sıfırdan değil, bö-

lünmüş toplumların doğasında önceden oluşturulmuş çatışma hatlarının koşulları altında gerçekleşmesi ve ekonomik durumun kötüleşmesi faktörünün tırmanmada önemli bir rol oynaması dikkat çekicidir: “Suriye iç çatışması Lübnan için bir sorun hâline gelirken, mevcut Lübnan siyasi ve ekonomik krizi Suriye için bir problemdir.” Yazıda Lübnan krizinin hızlı bir şekilde çözülmesi için net perspektiflerin bulunmadığına da dikkat çekilmiş ve birkaç öngörüde bulunmuştur: “Öngörülebilir gelecekte, Lübnan krizi Suriye’deki sosyo-ekonomik durumu baltalamaya devam edecektir. Bu anlamda olumlu nokta, Mısır doğal gazından tedarik edilen Ürdün elektriğini Lübnan’dan Suriye’ye ulaştırma planıdır. Söz konusu projenin, ABD’nin önerisiyle 8 Eylül’de Amman’da Mısır, Ürdün, Lübnan ve Suriye enerji bakanlarının toplantısında tartışılmasına rağmen bu bağlamda Amerikalı uzmanlar “Şamın dünya toplumuna dönmesi için altın bir fırsattan bahsetmeye bile başladılar.” Igor Matveyev, konuyla ilgili İran’ın tutumunu şu şekilde yorumlamıştır: “İrânın benzer bir durumda nasıl davranacağını tahmin etmek hâlâ imkânsızdır. Tahran, müttefik Şam ile birlikte mi oynayacak, yoksa tam tersine Lübnan’daki iç gerilimi teşvik mi edecek?” Analist, Lübnan’ın yakın geleceğinin en azından bu duruma bağlı olmadığını ifadelerine eklemiştir.

• Soçi’de Şabat: İsrail Başbakanı Neden Putin’e Geldi?

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in, İsrail Başbakanı Naftali Bennett ile ilk kez bir araya gelmesi Rusya basınında geniş yer buldu. “Gazeta.Ru” sitesinde yayımlanan “[Soçi’de Şabat: İsrail Başbakanı Neden Putin’e Geldi?](#)” başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber, “Vladimir Putin’in Naftali Bennett ile ilk görüşmesi beş saat sürdü” ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre, müzakereler beş saat sürmesine rağmen taraflar, görüşmenin ayrıntılarıyla ilgili bilgi vermemiştir. Yazıda görüşlerine başvuru Arap ve İslam Araştırmaları Merkezinin önde gelen Araştırma Görevlisi Boris Dolgov’a göre, İsrail liderinin Soçi ziyareti hem ikili ilişkiler hem de tüm bölge için önemli bir olaydır: “Bölgede durum belirsiz bir şekle gelmenin yanı sıra ağırlaşmaya devam ediyor. Nitekim İdlib’de hükümetle terör grupları arasında çatışmalar sürüyor. Bir süre önce İdlib, İsrail uçaklarının saldırılarına maruz kaldı buna karşılık Suriye Ordusu militanlara ateş açtı. Suriye’deki ABD askerî üssüne de saldırılar oldu. Büyük ihtimalle bu gibi hususlar, güvenliği ön planda tutan İsrail tarafından Soçi’de tartışılabilir.” Uzmana göre, söz konusu görüşme sırasında büyük olasılıkla İrânın nükleer silahsızlandırılması konusu da tartışılmıştır. Analist, İsrail’in Rusya ile geleneksel olarak iyi ilişkileri sürdürmeye çalıştığını ve buna karşılık Moskova’nın da bölgede gerilimin azalmasını istemesi nedeniyle durumdan memnun olduğunu da ifadelerine ekledi. Tartışmanın diğer katılımcısı olan siyaset bilimci “Medeniyetler Diyalogu” Enstitüsünde bilimsel araştırma başkanı Aleksey Malaşenko’ya göre, görüşmelerin gerçek gündemi ne olursa olsun, tarafların ortak bir zemin bulmaları muhtemeldir: “Büyük olasılıkla taraflar, Lübnan’daki kriz ve Azerbaycanın İsrail ile aktif olarak iş birliği yaptığı Kafkasya’daki durumu ele almışlardır. İsrail, Moskova’nın Ortadoğu’da ihtiyaç duyduğu bir ortaktır. Bu anlamda yanlış anlaşılmalarda, anlaşmazlıklar olsa da kimse ilişkiyi bozamaz.” Analist, Putin’in İsrail ile ilişkilerin sürekliliği umudunu dile getirdiğini de ifadelerine ekledi.